

PAVLE VUJEVIĆ
(1881—1966)

17. studenog 1966. umro je u Beogradu akad. Pavle Vujević, univerzitetski profesor u miru. S lijepom starošću završila je duga i plodna naučna aktivnost, od 62 godine.

P. Vujević je studirao geografiju u čuvenoj školi A. Pencka, u Beču, to ga je stručno tijesno povezalo s J. Cvijićem, jer je naučno obrazovanje stekao kod istog učitelja. U vezi s tadašnjim naučnim gledanjima u geomorfologiju (upoznavanje tekućica, kao glavnih morfoloških agensa) P. Vujević je obradio Tisu, kao doktorsku disertaciju (*Die Theis, eine potamologische Studie. Penck's geographische Abhandlungen, Leipzig 1906*). Disertaciju je obranio 1904. u 23. godini života. Studijom o Tisi Vujević se odužio svom užem zavičaju, Vojvodini, s kojim će njegov rad i dalje ostati tijesno povezan.

Skolsku godinu 1904/1905. provodi P. Vujević na Meteorološkom opservatoriju u Potsdamu i Meteorološkom institutu u Berlinu, što će odrediti njegovu užu specijalističku orijentaciju.

Cijelo vrijeme studija P. Vujević je tijesno povezan s Cvijićem, koji, uz vlastiti rad, ima odlučnu riječ u organizaciji visokog školstva i naučnog rada u Srbiji. Vujević je predviđen za Cvijićeve suradnika u izvođenju univerzitetske nastave, te je 1907. izabran za privremenog a 1910. g. za stalnog docenta. Glavni je Cvijićev suradnik u osnivanju Srpskog geografskog društva (1910) i pokretanju Glasnika Srpskog geografskog društva (1912). Balkanski rat je otežao zajedničke napore, a prvi svjetski rat je onemogućio svaki rad.

Poslije rata P. Vujević je biran za izvanrednog, a 1921. za redovitog profesora. Kako je J. Cvijić prezauzet, dosta iscrpljen i želi svoj rad nekako zaokružiti, pada na P. Vujevića znatan dio obaveza proširene aktivnosti. Naročita je obaveza čekala P. Vujevića u širenju i organizaciji meteorološke službe, kako bi se u ujedinjenoj Jugoslaviji otklonile razlike i odgovorilo novim potrebama. P. Vujević je direktor Univerzitetske meteorološke observatorije, ali u stvari ima ulogu inicijatora i organizatora meteorološke službe na području Srbije, Crne Gore i Makedonije, a znatno pridonosi usklađivanju cjelokupnog nacionalnog rada na tom važnom području i reprezentira ga u međunarodnim organima.

Od sada se aktivnost profesora Vujevića odvija na tri područja: nastavnom, naučnom i organizacijskom. Svakoj od ovih komponenata prof. Vujević je posvećivao punu pažnju, što je tražilo maksimalnu okupiranost i utjecalo na cijelu ličnost. Treba imati u vidu da je bio nježna zdravljia, s čime je bio usklađen veoma disciplinski život.

Mi geografi, posebno njegovi učenici, osobito smo osjetili prof. Vujevića kao nastavnika. Koliko je prof. Vujević ovoj obavezi posvetio pažnje, dokazuju njegovi udžbenici: Osnovi matematičke i fizičke geografije I i II; Meteorologija i Klimatološka statistika. Međutim, prof. Vujević je svojim predavanjima stalno posvećivao osobitu pažnju, unosio nova saznanja i osvježavao ih. Specifična prednost prof. Vujevića, kao nastavnika, bile su njegove duboko humane osobine. Njegovi učenici su ponijeli uspomenu na čovjeka koji ih je susretao s ljubavlju i ispraćao s lijepim željama; mladi nisu uspijevali da prema njemu ukažu ono, čime je on svakoga od njih obasipao. Duboka humanost, odraz unutrašnje smirenosti i ljubavi prema ljudima, objašnjava da je prof. Vujević gotovo s istim zanosom predavao preko 6 decenija, do pred sam kraj života.

Vođenje meteorološkog observatorija i suradnja na organiziranju čitave službe, tražili su stalno angažiranje. Prof. Vujević se trudi da se u radu primijene naučna dostignuća i sam razvija nove metode rada. To se ogleda u njegovom originalnom naučnom radu.

Naučni radovi dobro odražavaju životni put. Nemoguće je ovdje navoditi cijelu bibliografiju radova prof. Vujevića, što zaslužuje posebnu obradu. Navest ćemo najvažnije. Prvi radovi na općim pitanjima doživljavaju priznanje i objavljeni su u vodećim naučnim publikacijama: *Siedlungen der serbischen Ländern*, 1906; *Die Temperatur Verhältnissen der untersten Luftschichten*, 1909; *Über die Beschaffenheit der täglichen Temperaturkurve*, 1914; *Utjecaji okolnih mora na temperature Balkanskog poluostrva*, 1912. itd.

Zreli Vujević prikuplja naučnu dokumentaciju, te obrađuje meteorološke elemente i klimu Jugoslavije: *Opšte crte beogradskog podneblja*, 1922; *O geografskoj raspodeli i režimu kiša u našoj zemlji*, 1927; *Insolacija na srednjem i južnom jadranskom primorju*, 1927; *Sur la repartition géographique des précipitations et le régime pluviométrique dans le Royaume SHS*, 1927; *O trajanju sunčeva sjaja u Jugoslaviji*, 1928; *Klima Hvara*, 1929—1932; *Documents historiques sur les variations de climat dans les territoires du Royaume de Yougoslavie et des contrées avoisinantes*, 1931; *Utjecaj reljefa zemljišta na podneblje u okolini Bjelašnice*, 1934; *O stepenu kontinentaliteta mesta u Jugoslaviji*, 1936, itd. Posebno značenje ima nekoliko općih i sistematskih pregleda klime Jugoslavije i pojedinih republika (Makedonije i Crne Gore).

Naučni rad prof. Vujevića udario je solidan temelj izučavanju meteoroloških zbivanja na prostoru jugoistočne Evrope, te sagledavanju klimatskih osobina. Klimatsko-meteorološka specijalizacija nije suzila široki horizont geografskog interesa prof. Vujevi-

ća. On je vjerojatno najplodniji geografski suradnik u našim enciklopedijskim izdanjima. I nas, koji smo bili njegovi učenici te dalje održavali tijesni kontakt, zbunjuje širina kulture prof. Vujevića. To je bio pravi tip naučnog radnika, koji je stalno skupljao, a prema potrebi i odmjereno davao.

Tihi prof. Vujević jedva se među mnogima primjećivao, ali oni, koji su ga poznavali, dobro su uočavali njegovu prisutnost, a tako će osjećati i njegov odlazak. Kroz 56 godina on je stalno i najkonstruktivnije prisutan u vođenju Geografskog društva — od početne tajničke dužnosti te višekratne uloge predsjednika i člana Nadzornog odbora. Analogne uloge vrši u Savjetu geografskih društava, Nacionalnom komitetu za geografiju, geografskim kongresima i sl. Slične funkcije je vršio u Nacionalnom komitetu za geodeziju i geofiziku, te različitim nacionalnim ustanovama i komitetima koji su rješavali probleme meteorološke službe, klime i hidrologije.

Iako je prof. Vujević svojim držanjem i nazorima izbjegavao, te nije polagao na priznanja, nije ga mogao mimoći zasluženi minimum. Bio je redoviti član Srpske akademije nauka (od 1958. g.) Bečki univerzitet mu je o 50-godišnjici obnovio doktorat. Geografska društva u Pragu, Berlinu, Sofiji i Budimpešti birala su ga za počasnog člana.

Gotovo do posljednjeg dana života bio je akad. Vujević primjer radinosti i konstruktivnih društvenih odnosa, među znancima, i osobito učenicima, ostaje živa i draga uspomena, a djela to prenose daleko u prostor i vrijeme.

J. ROGLIĆ